

Tematické okruhy k SZZ – DĚJINY GRAFICKÉHO DESIGNU

Bakalářský studijní obor Grafický design

DĚJINY GRAFICKÉHO DESIGNU DO 20. STOLETÍ

1. Vymezení oboru. Specifika grafického designu. Počátky grafického tisku a knihtisku.

Vznik a vývoj tvorby grafického vyjádření. Prehistorie oboru.

Klíčové pojmy: Znak. Symbol. Piktogram. Ideogram. Expres. Dekor. Ornament.

Vznik písma. Předpoklady pro vznik oboru. Matrice – otisk – tisk. Neverbální sdělení.

Verbální sdělení. Lexivizuální informace. Vizuální komunikace.

Stará Čína. Stará Korea. Techniky tisku. Funkce grafického designu.

Specifika šíření grafické informace.

Klíčové pojmy: Frotáž. Dřevotisk (xylografie). Vícebarevné tisky. Kaligrafie. Vynález papíru. Pohyblivé typy. Pohyblivé kovové typy. Kanonické tisky. Bankovky. Hrací karty. Nejstarší knihy. Šíření grafického umění na západ a jeho zdokonalování (Mongolové, Arabové – barevný papír). Woodblock printing. Moveable type.

2. Předpoklady vzniku evropského grafického designu. Počátky knihtisku v Evropě.

Antická Evropa a Středomoří. Vznik a vývoj řeckého písma a latinky, jejich přednosti pro vývoj knihtisku. Komponování písemného projevu. Přínos insulárního umění v raném středověku – Irsko a Británie. Vliv na kontinent – karolinská kultura. Vznik základů moderní typografie.

Klíčové pojmy: Alfabeto. Latinka (kapitála, kurzíva, rustika, unciála, karolinská minuskula). Manuskrity. Ilustrace. Illuminace.

Středověká knižní a grafická tvorba. Příchod knihtisku do Evropy a jeho šíření. Centra knihtisku: Německo, Itálie, Nizozemí, Francie, Španělsko, Anglie. Klíčové pojmy: Xylografie (tisk z dřevěných desek). Hrací karty. Svaté obrázky. Gutenberg a spol. v Německu. Tisk z kovových pohyblivých typů. Mědiryt. Kombinace technik. Gotická a renesanční písma (fraktura, antikva atd.). Grafický záznam hudby.

3. Renesanční grafika a knižní tvorba. Barokní grafický design.

Rychlý rozvoj tisku. Nakladatelé. Specializace: významné osobnosti grafického designu a typografie. Grafické umění a knižní tvorba rovnocenná součástí výtvarného umění. Klíčové pojmy: Dürer. Manutius. Holbein. Estienne. Tory. Plantin. Melantrich. Počátky moderní typografie a knižní tvorby. Vrchol tisku z kovu. Dekorativní přebujelost versus klasicistní uměřenost. Amerika jako další oblast bouřlivého rozvoje oboru. Vznik moderních grafů. Počátky komerční grafiky. Typografické experimenty – typografie jako výtvarný prostředek.

Klíčové pojmy: Časopisy. Katalogy. Letáky. Karikatura. Grafy. Fournier. Grandjean. Caslon. Baskerville. Playfair. Bodoni. Didot. Garamond. Blake. Bewick. Horror vacui.

4. 19. století. Industrializace. Vznik moderního grafického designu. Grafický design přelomu 19. a 20. století.

Moderní technologie. Století vynálezů a výtvarného tápání. Fotografie jako nový prvek v grafickém designu. Radikální nástup reklamy, divokého rozvoje typografie a „amatérismu“ (USA). Reakce estétů na nevкус a dryáčnické metody komerce.

Klíčové pojmy: Litografie (Senefelder). Linotyp. Fotografie. Modernizace, industrializace a komercializace tisku. Reklama. Plakát. Časopisy. Počátky corporate identity. Prerafaelité. Arts and Crafts Movement v Británii. Morris. Ruskin. Owen.

Hledání nového výtvarného výrazu. Secesní grafický design. Vliv symbolismu a avantgardy. Vliv japonské a čínské grafiky. Experimenty počátku 20. století.

Klíčové pojmy: Reklama. Plakát (affiche = afiš). Corporate identity. Beardsley. Behrens. Lautrec. Mucha. Preissig. Váchal. Marold. Klimt. Moser. Wiener Werkstätte. Glasgow School. Secesní moderna. Počátky avantgardy.

DĚJINY MODERNÍHO A SOUČASNÉHO GRAFICKÉHO DESIGNU VE 20. STOLETÍ

5. 20. století – vzájemné ovlivňování grafického designu a výtvarné avantgardy.

Avantgarda a dynamická tvarová deformace, futuristický a dadaistický grafický koncept, syntéza obrazu a písma, zrovnoprávnění fotografie a textu v grafických projevech (typofoto), destrukce tradičních kulturních norem.

Meziválečná avantgarda: spojení umění, řemesla a technologie do nových forem, politicky angažovaný grafický design, racionalismus a objektivizace výtvarného výrazu:

Forma následuje funkci.

Německo: Bauhaus a funkcionalismus – jejich vliv na vnímání funkce designu ve 20. století. Rusko: konstruktivismus, revoluce v umění = revoluce v životě, nové strategie v obrazových periodikách a fotomontáž, nové prostorové koncepty typografie, politický symbolismus.

6. Konstituování internacionálního proudu moderny; grafický design a válka

Dekorativní hnutí Art Deco. Piktoriální modernismus, evropský Sachplakat a jeho informativní údernost.

Formování švýcarské mezinárodní moderny, kultivace cestovatelského plakátu. Významné školy grafického designu v Basileji a Zurrihu profilující švýcarský mezinárodní styl. Základní zdroje inspirace internacionální moderny v hnutí konstruktivismu, De Stijl a v německém Bauhausu.

Grafický design jako důležitý prostředek válečné masové propagace. Totalitní politické ideologie a technicky reprodukovatelný obraz (film, fotografie, plakát).

Válečný plakát ve funkci klíčového komunikačního a náborového prostředku.

Kontexty a osobnosti moderního českého grafického designu.

7. Poválečná moderna a její alternativy

Import evropské moderny do neutrálních zemí, vznik dvou prestižních škol: Švýcarské a Newyorské. Snaha Švýcarské školy o vytvoření a kultivování objektivního jazyka vizuální komunikace – internacionálního stylu. Písmo Univers a Helvetica, efektivita sanserifového písma. Newyorská škola, revoluce v edičním designu, nová reklama a koncept tzv. vizuálně verbální syntaxe. Sociálně-ekonomické kontexty a osobnosti spojené se vznikem tzv. korporátní identity a integrovaného designu.

Konfrontace alternativ poválečné moderny a universalismu internacionální moderny: japonská integrace národních tradic; polská konceptuální škola plakátu; americký typografický expresionismus, vlivy pop-artu, radikální psychedelická stylizace 60. let 20. století.

8. Postmodernismus

70. léta 20. století a celková revize civilizační koncepce modernismu. Znaky postmodernismu. Revoluční sociálně-politická atmosféra ve světě. Anarchie grafického designu ve Švýcarsku. Francouzský Lidový ateliér a protivládni, politicky orientované grafické intervence. Konfrontace anglické undergroundové a punkové kultury s konzumním vkusem společností prostřednictvím grafického designu. Kalifornská nová vlna, vizuální hluk v téměř virtuálním prostoru. Počítačová technika, digitální technologie a nová vizuální gramotnost. Dematerializace, decentralizace a interaktivnost grafického designu; pozitiva a negativa aspektů grafické práce v internetovém prostoru. Grafický designér přestává pouze zprostředkovávat ideu, sám jí vytváří.

Tematické okruhy k SZZ – DĚJINY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ Bakalářský studijní obor Grafický design

1. Antické umění. Umění archaického a klasického Řecka (architektura – typy chrámů a slohů, sochařství – hlavní umělecké osobnosti). Helenismus. Umění římského císařství a římské republiky (architektura, typologie staveb, nástěnná malba v Pompejích).
2. Vývoj umění v postantickém světě. Byzantské umění. Raně křesťanské umění. Románské umění (klášterní kultura).
3. Gotická architektura ve Francii. Vývoj katedrál. Opatství St. Denis, opat Suger, Île-de-France, tvarosloví a tektonika katedrální architektury, katedrály v Chartres, v Bourges, v Remeši, kaple Sainte-Chapelle v Paříži.
4. Katedrála sv. Víta – architektura, malířská a sochařská výzdoba. Petr Parléř a jeho hut'.
5. Gotické malířství v českých zemích 13. – 15. století (Mistr Theodorik, Mistr Vyšebrodského oltáře, Mistr Třeboňského oltáře) a sochařství v českých zemích v 2. polovině 14. století (české gotické madony, krásný sloh).
6. Raná renesance: Florencie (architektura, malířství, sochařství).
7. Vrcholná renesance: Řím, Florencie, Benátky, Michelangelo, Leonardo da Vinci, Raffael Santi, Giovanni Bellini, Tizian.
8. Rudolfské umění a sbírky Rudolfa II. Manýrismus v Evropě (Albrecht Dürer, Lucas Cranach).
9. Italská vrcholná barokní architektura: Gian Lorenzo Bernini a Francesco Borromini.
10. Barokní malba. Caravaggio a římská malba 1. poloviny 17. století.
11. Rembrandt a holandská malba 17. století. Peter Paul Rubens a vlámská malba 17. století.
12. Česká vrcholně barokní architektura. Kryštof Dientzenhofer, Kilián Ignác Dientzenhofer, Jan Blažej Santini-Aichel.
13. České vrcholně barokní sochařství: Matyáš Bernard Braun a Ferdinand Maximilian Brokoff a malířství (Petr Brandl, Jan Kupecký, Václav Vavřinec Reiner).
14. Romantismus a klasicismus v 19. století.
15. Realismus a barbizonská škola v 19. století.
16. Rodin a sochařství na přelomu 19. a 20. století. Vývoj sochařství v tomto období v českém umění.
17. Impresionismus a postimpresionismus.
18. Secese (Viedeňská secese, Art nouveau, Jugendstil), architektura, malířství, sochařství, užité umění.
19. Kubismus světový a český (kubismus v malířství a sochařství, fenomén české kubistické architektury).
20. Fauvismus, expresionismus, futurismus.

- 21.** Dada a surrealismus.
- 22.** Vývoj moderního abstraktního umění (Vasilij Kandinskij, František Kupka).
Neoplasticismus v Holandsku a suprematismus v Rusku.
- 23.** Funkcionalismus v architektuře. Světový vývoj. České meziválečné umění.
- 24.** Poválečná malba. Existencialismus. Abstraktní expresionismus. Informel. Skupina CoBrA.
Filozofický směr existencialismus (Jean-Paul Sartre) a jeho odraz v umění, abstraktní expresionismus (Jackson Pollock, Willem de Kooning, Mark Rothko a další), informel (Hans Hartung, Wols) a skupina CoBrA (Karel Appel, Asger Jorn).
- 25.** Minimalismus a konceptuální umění. Minimalismus (Donald Judd, Robert Morris, Dan Flavin, Carl Andre a další) a konceptuální umění (Joseph Kosuth, Joseph Beuys, Sol LeWitt a další).
- 26.** Realita a materiál v umění. Umění objektu a instalace. Land art. Arte povera. Pop art. Noví realisté, hyperrealismus.
- 27.** Umění akce: happening a performance, body art a hnutí Fluxus (Allan Kaprow, John Cage, George Maciunas, George Brecht, Yoko Ono, Wolf Vostell, Nam June Paik, Dick Higgins, Milan Knížák) a performance a body art (Yves Klein, Bruce Nauman, Chris Burden, Carolee Schneemann, Marc Quinn).
- 28.** Postmoderna. Nejednotnost stylu a jeho rozmanitost, francouzský myslitel Jean Baudrillard (komunikační extáze), rozšíření vizuální komunikace, elektronizace, nová média, videoart, postmoderní malba: německý neoexpresionismus (Anselm Kiefer, Gerhard Richter, Georg Baselitz a další), italská transavantgarda (Sandro Chia, Francesco Clemente, Enzo Cucchi, Mimmo Paladino), gender art (Judy Chicago, Barbara Kruger, Cindy Sherman), otázka smrti a sexuality (Nan Goldin), graffiti (Keith Haring, Jean-Michel Basquiat), kýč a vysoké umění (Jeff Koons) a téma fotografie jako konceptuálního umění (Jeff Wall).
- 29.** Současné tendence od 80. let 20. století. Video art, nová média, ne-fotografie, sound art, net art atd. Současné světové trendy v umění, současné umění u nás, výběr preferovaných uměleckých trendů, umělců a děl.
- 30.** Instalační umění. Neo/Postkonceptualismus. Young British Artists (Damien Hirst, Tracey Emin atd.), u nás Dominik Lang, Eva Kořátková, Pavla Sceranková a další.